

Sygn. akt III AUa 906/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Romana Mrotek
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka SSO del. Gabriela Horodnicka - Stelmaszczuk (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 16 kwietnia 2013 r. w Szczecinie

sprawy Miejskiego Zakładu (...) w G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. W..

przy udziale zainteresowanych B. A., A. M., W. P., P. B., Z. B., A. D., A. K., S. P., G. P., M. S., A. S. i A. W.

o ustalenie wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 18 września 2012 r. sygn. akt VI U 376/12

1. oddala apelację,
2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. W.. na rzecz Miejskiego Zakładu (...) w G. W.. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

Sygn. akt III AUa 906/12

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 25 stycznia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. stwierdził, że w miesiącu grudniu 2010 r. podstawy wymiaru składek ubezpieczonych z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o pracę w Miejskim Zakładzie (...) w G. wyniosły w przypadku: B. A. na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe po 2883,21zł, a na ubezpieczenie zdrowotne 2487,92 zł, P. B. na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe po 4764,90 zł, a na ubezpieczenie zdrowotne 4111,64 zł, Z. B. na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe po 4773,46 zł, a na ubezpieczenie zdrowotne 4119,02 zł, A. D. na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe po 3524,21 zł, a na ubezpieczenie zdrowotne 3041,05 zł, A. K. na ubezpieczenie

emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe po 4375,29 zł, a na ubezpieczenie zdrowotne 3775,44 zł, A. M. na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe po 4319,73 zł, a na ubezpieczenie zdrowotne 3727,49 zł, W. P. na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe po 4620,53 zł, a na ubezpieczenie zdrowotne 3987,06 zł, S. P. na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe po 3285,56 zł, a na ubezpieczenie zdrowotne 2835,11 zł, G. P. na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe po 4357,00 zł, a na ubezpieczenie zdrowotne 3759,65 zł, M. S. na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe po 5074,58 zł, a na ubezpieczenie zdrowotne 4378,85 zł, A. S. na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe po 3433,95 zł, a na ubezpieczenie zdrowotne 2963,16 zł i A. W. na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe po 5394,74 zł, a na ubezpieczenie zdrowotne 4655,12 zł.

Płatnik składek Miejski Zakład (...) w G. odwołał się od tych decyzji. Wniósł o ich zmianę poprzez ustalenie, że podstawy wymiaru składek od wynagrodzenia zainteresowanych w grudniu 2010 r. stanowią wysokości zadeklarowane przez niego w odpowiedziach na odwołanie.

Podał, iż w podstawie wymiaru składek nie uwzględnił wypłaconego ubezpieczonemu świadczenia pieniężnego z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych - w wysokości 800 zł brutto, uznając że jako świadczenie finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach ZFŚS nie stanowi Ono podstawy wymiaru składek.

Podniósł, iż decyzja organu rentowego narusza 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106) przez przyjęcie, że podział środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w ramach, którego ubezpieczonemu zostało wypłacone przez płatnika składek świadczenie nastąpiło niezgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa, tj. ustawą z dnia 04 marca 1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t. j. Dz. U. z 1996r. Nr 70 poz. 335; dalej uzfśś). Zgodnie z art. 8 ust. 2 zd. 1 uzfśś zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1 oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Tak więc regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych stanowi podstawę prawną ustalającą warunki korzystania ze świadczeń socjalnych przez osoby uprawnione i jego postanowienia są wiążące dla pracodawcy jak i dla osób uprawnionych w zakresie zakładowej działalności socjalnej. Płatnik składek przyjął regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w uzgodnieniu z organizacjami związkowymi. W regulaminie tym w dziale VII Pomoc finansowa określił następujące zasady (w brzmieniu obowiązującym od 1.10.2010r.):, 1. Z okazji świąt wszyscy pracownicy otrzymują świadczenia pieniężne. a) stan zatrudnienia na dany dzień oraz wysokość świadczenia określa komisja socjalna po zatwierdzeniu przez Dyrektora na podstawie złożonych przez pracowników oświadczeń o dochodach (zał. 3), b) w przypadku nie złożenia oświadczenia w określonym terminie świadczenie pieniężne będzie przyznane w najniższej wysokości." Na podstawie wskazanego uregulowania przyznał wszystkim swoim pracownikom (zatrudnionym na dzień 30.11.2011 r.) świadczenia pieniężne z okazji świąt. Komisja socjalna w oparciu o kryterium dochodowe na osobę w rodzinie ustaliła cztery stawki wysokości świadczenia w przedziale od 800zł do 870zł „ różnicując ich wysokość w zależności od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie w ten sposób, że im wyższy dochód tym niższe świadczenie. Natomiast pracownikom, którzy nie złożyli w terminie oświadczeń o dochodzie przyznano świadczenie pieniężne w najniższej wysokości, takich osób było 59, w tym ubezpieczeni. Natomiast organ rentowy twierdząc, że przyznano im kwotę świadczenia w najniższej wysokości (tj. 800zł brutto), tj. tak jak dla osób o najwyższych dochodach uznał, że nastąpiło to bez rozpatrywania sytuacji życiowej, rodzinnej, materialnej tych pracowników i ich rodzin. Wskazywany zaś przez organ art. 8 ust. 1 ustawy o ZFŚS odnosi się wyłącznie do przyznawania ulgowych usług i świadczeń (a nie do całości działalności socjalnej zakładu pracy), co powinno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej potencjalnego świadczeniobiorcy. Nie wyklucza to jednak dostępu do świadczeń z ZFŚS wszystkich pracowników. Świadczenie ulgowe powinno wiązać się ze zróżnicowanym podejściem do ich adresatów przekładającym się na zakres pomocy, co mniej więcej sprowadza się do uprzywilejowanego traktowania tych, którzy znajdują się w trudniejszej sytuacji życiowej, rodzinnej czy materialnej. Przyznanie ulgowego świadczenia nie musi oznaczać pozbawienia pomocy innych uprawnionych, mogą oni otrzymać to samo świadczenie, ale o niższej

wartości (tak: I. Sierpowska w: Nowe spojrzenie na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych w orzecznictwie Sądu Najwyższego, MoPr rok 2010 nr 6, str. 290). Płatnik składek w regulaminie postanowił, że do skorzystania ze świadczeń z ZFŚS w zróżnicowanej wysokości zależnie od dochodu uprawnieni są wszyscy pracownicy, natomiast w stosunku do pracowników, których dochód nie mógł zostać ustalony wskutek braku oświadczenia pracownika (lub złożonego po terminie) postanowiono, że będzie im przyznane świadczenie pieniężne w najniższej wysokości. Płatnik składek nie ma możliwości wyegzekwowania od pracowników oświadczeń o dochodach. Mając na uwadze zasadę powszechnej dostępności przez pracowników do świadczeń z ZFŚS na równych zasadach dla wszystkich uprawnionych zasadne było wypłacenie pracownikom, którzy nie złożyli oświadczeń o dochodach świadczeń w najniższej wysokości. Trzeba mieć również na uwadze, że wobec braku możliwości ustalenia dochodu tych pracowników, płatnik nie mógł wobec nich zastosować innego kryterium przyznania świadczenia, np. sytuacji życiowej, rodzinnej; gdyż byłoby to sprzeczne ze stosowaniem równych zasad dla wszystkich uprawnionych. W istocie brak oświadczenia o dochodach uprawnionego stwarzał domniemanie, że jego dochody kwalifikują go do otrzymania świadczenia w najniższej wysokości, a więc przyznanie świadczenia w takich przypadkach również było uzależnione od sytuacji materialnej uprawnionego. Ubezpieczeni takich oświadczeń nie złożyli uznając, że wysokość osiągniętych przez nich dochodów uprawnia ich do świadczenia w najniższej wysokości. Powyższa okoliczność znalazła potwierdzenie w oświadczeniach ubezpieczonych złożonych przez nich po przeprowadzonej przez ZUS kontroli. Niezrozumiałe jest zatem stanowisko organu rentowego co do małego zróżnicowania przyznawanych świadczeń z ZFSS. W istocie takie stanowisko organu, by być konsekwentnym powinno dotyczyć świadczeń wypłaconych wszystkim pracownikom, w tym także tym, którzy złożyli oświadczenie o dochodach. Natomiast organ rentowy nie zakwestionował wypłaty świadczeń pozostałym pracownikom.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniósł o oddalenie odwołań. Podniósł, iż w wyniku przeprowadzonej kontroli ustalił, że płatnik składek w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne nie uwzględnił przychodu osiągniętego przez ubezpieczonych, nazwanego w dokumentacji finansowej „bonusem finansowym z okazji świąt bożonarodzeniowych”, finansowanym ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Dokonana wypłata stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia, jako przychód określony w art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tj: Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, ze zm.). Zgodnie z art. 18 ust. 1 tej ustawy, przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W uzasadnieniach zaskarżonych decyzji wyjaśnił, że wprawdzie zgodnie z 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.) podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, lecz w niniejszej sprawie wystąpiły przesłanki, uniemożliwiające jego zastosowanie. Mianowicie podział środków z tego funduszu nastąpił niezgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami ustawy z dnia 04 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. z 1996r. Nr 70, poz.335, ze zm.). Płatnik dokonał wypłaty świadczeń tzw. „bonusowych” bez uwzględnienia kryterium sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej ubezpieczonych – ubezpieczeni nie składali żadnego oświadczenia o wysokości dochodów przypadających na członka jego rodziny, którego wzór stanowi załącznik nr 3 do regulaminu (...) Miejskiego Zakładu (...) w G. W.. W regulaminie tym, obowiązującym od 01.04.2009 r. w dziale VII „Pomoc finansowa” określone zostały następujące zasady: „2. Podstawą do ustalenia kryteriów jest dochód netto w rodzinie ustalony na podstawie oświadczenia”. Aneks nr 3 obowiązującym od 01.10.2010 r., wprowadzono następujące zmiany: „ 1. Z okazji świąt wszyscy pracownicy otrzymują świadczenia pieniężne. e) stan zatrudnienia na

dany dzień oraz wysokość świadczeń określa komisja socjalna po zatwierdzeniu przez Dyrektora na podstawie złożonych przez pracowników oświadczeń o dochodach, 1) W przypadku nie złożenia oświadczenia w określonym terminie, świadczenie pieniężne będzie przyznane w najniższej wysokości.” Wszystkim pracownikom zatrudnionym na dzień 30.11.2010 r. zostały przyznane świadczenia pieniężne, z tym, że 59-ciu pracownikom, którzy nie złożyli oświadczeń o sytuacji życiowej, finansowej i rodzinnej, przyznano i wypłacono kwotę po 800,00zł brutto. Wśród tej grupy pracowników byli też ubezpieczeni. W ocenie Zakładu postanowienia regulaminu w pkt 1 lit. b) są

niezgodne z ustawą z dnia 04 marca 1994 r. o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych - art. 8 ust. 1 wyraźnie wskazuje, że przyznanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. W związku z tym, świadczenia pieniężne, jako przyznane i wypłacone niezgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, nie mogą być wyłączone z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Świadczenia przekazywane pracownikom ze środków zakładowego funduszu świadczeń socjalnych zgodnie z literą prawa wtedy tylko nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia, gdy spełniają wymogi określone ustawą z dnia 04 marca 1994r. i służą faktycznie zgodnie z ich przeznaczeniem na działalność socjalną pracodawcy (tj. wspieranie finansowe bądź materialne pracowników najbardziej potrzebujących). Ustalenia kontroli Zakładu przeprowadzonej u płatnika potwierdziły natomiast, że „bonus świąteczny” był w istocie okazjonalnym, dodatkowym wynagrodzeniem pracowników, bez względu na sytuację materialną. W uzasadnieniach decyzji wyjaśniono i dodano podstawę prawną obowiązku rozliczenia składek za pracowników, ciężący na płatniku składek.

W ocenie Zakładu zapis wprowadzony do regulaminu zakładowego funduszu świadczeń socjalnych u płatnika składek, że „w przypadku nie złożenia oświadczenia w określonym terminie, świadczenie pieniężne będzie przyznane w najniższej wysokości”, nie daje wystarczających podstaw do swobodnego dysponowania środkami funduszu socjalnego i wypłaty z niego środków pracownikom, z naruszeniem zapisów ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Działanie płatnika w przedmiotowej sprawie było sprzeczne z art. 8 ust. 1 ustawy, zgodnie którym przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. W kwestii tej wypowiedział się także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 sierpnia 2001r. sygn. I PKN 579/00, w którym wyraził pogląd, że „pracodawca administrujący środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może ich wydatkować niezgodnie z regulaminem zakładowej działalności socjalnej, którego postanowienia nie mogą być sprzeczne z zasadą przyznawania świadczeń według kryterium socjalnego, to jest uzależniającego przyznawanie ulgowych usług i świadczeń wyłącznie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.”

Podobnie w wyroku II PK 156/07 z dnia 2008.02.06 (OSNP 2009/7-8/96) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, iż „przepis art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (jednolity tekst: Dz. U. z 1996 r. Nr 70. poz. 335 ze zm.) nie stanowi podstawy przyznania wszystkim pracownikom świadczeń pieniężnych, które nie zmierzają do realizacji celów socjalnych zgodnych z art. 1 ust. 1 i art. 2 pkt 1 tej ustawy.” W świetle powyższego trudno przyjąć, że wypłata 59-ciu pracownikom świadczeń w postaci „bonusów świątecznych” bez względu na ich sytuację rodzinną i materialną, było realizowaniem celów socjalnych. Podobnie też w wyroku sygn. I PK 22/03 z dnia 25.08.2004 (OSNP 2005/6/80) Sąd Najwyższy uznał, że „pracodawca, który narusza art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (jednolity tekst:

Dz. U. z 1996 r. Nr „70, poz. 335 ze zm.) przez wydatkowanie środków z tego funduszu bez zachowania kryterium socjalnego, nie może powoływać się na klauzule generalne określone w art. 8 k.p.”

Zainteresowani B. A., P. B., Z. B., A. D., A. K., A. M., W. P., S. P., G. P., M. S., A. S. i A. W. nie ustosunkowali się do odwołań.

Postanowieniami z dnia 27 kwietnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim postanowił połączyć sprawy o sygnaturach akt od VI U 376/12 do VI U 387/12 i prowadzić je pod wspólnym numerem VI U 376/12.

Wyrokiem z dnia 18 września 2012 roku Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżone decyzje w ten sposób, że:

- podstawa wymiaru składek za grudzień 2010 roku za zainteresowanego B. A. wynosi na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe 2083,21 zł a, na ubezpieczenie zdrowotne 1797,60 zł;

- podstawa wymiaru składek za grudzień 2010 roku za zainteresowanego P. B. wynosi na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe 3964,90 zł a, na ubezpieczenie zdrowotne 3421,32 zł.
- podstawa wymiaru składek za grudzień 2010 roku za zainteresowanego Z. B. wynosi na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe 3973,46 zł a, na ubezpieczenie zdrowotne 3428,70 zł.
- podstawa wymiaru składek za grudzień 2010 roku za zainteresowanego A. D. wynosi na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe 2724,21 zł a, na ubezpieczenie zdrowotne 2350,73 zł.
- podstawa wymiaru składek za grudzień 2010 roku za zainteresowanego A. K. wynosi na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe 3575,29 zł a, na ubezpieczenie zdrowotne 3085,12 zł.
- podstawa wymiaru składek za grudzień 2010 roku za zainteresowanego A. M. wynosi na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe 3519,73 zł a, na ubezpieczenie zdrowotne 3037,17 zł.
- podstawa wymiaru składek za grudzień 2010 roku za zainteresowanego W. P. wynosi na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe 3820,53zł a, na ubezpieczenie zdrowotne 3296,74 zł.
- podstawa wymiaru składek za grudzień 2010 roku za zainteresowanego S. P. wynosi na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe 2485,56 zł a, na ubezpieczenie zdrowotne 2144,79 zł.
- podstawa wymiaru składek za grudzień 2010 roku za zainteresowanego G. P. wynosi na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe 3557,00 zł a, na ubezpieczenie zdrowotne 3069,33 zł.
- podstawa wymiaru składek za grudzień 2010 roku za zainteresowanego M. S. wynosi na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe 4274,58 zł., a na ubezpieczenie zdrowotne 3688,53 zł.
- podstawa wymiaru składek za grudzień 2010 roku za zainteresowanego A. S. wynosi na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe 2633,95 zł., a na ubezpieczenie zdrowotne 2272,84 zł.
- podstawa wymiaru składek za grudzień 2010 roku za zainteresowanego A. W. wynosi na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe 4594,74zł., a na ubezpieczenie zdrowotne 3964,80 zł.

Zasądził od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. na rzecz wnioskodawcy Miejskiego Zakładu (...) w G. kwoty po 60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w sprawach z udziałem zainteresowanych B. A., P. B., Z. B., A. D., A. K., A. M., W. P., S. P., G. P., M. S., A. S. i A. W.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcia na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

W Miejskim Zakład (...) w G. obowiązuje regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, uzgodniony z działającymi w zakładzie związkami zawodowymi. Od 1.10.2010 r. regulamin przewidywał, iż z okazji świąt bożonarodzeniowych wszyscy pracownicy otrzymają świadczenia pieniężne. Wysokość świadczeń określać miała komisja socjalna, na podstawie złożonych przez pracowników oświadczeń, po zatwierdzeniu przez Dyrektora. Niezłożenie oświadczenia w określonym terminie powodować miało przyznanie świadczenia w najniższej wysokości (pkt. VII. ib). Zgodnie z pkt V. 3 regulaminu świadczenia socjalne nie są świadczeniami należnymi. Osoby, których wnioski zostały załatwione odmownie nie mogą rościć pretensji o wypłaty z tego tytułu. Komisja Socjalna, składająca się z przedstawicieli 3 związków zawodowych, na posiedzeniu w dniu 24 listopada 2010 r. postanowiła przyznać wszystkim pracownikom zatrudnionym na dzień 30 listopada 2010 r. bon finansowy z okazji świąt bożonarodzeniowych według kryterium dochodu na osobę w rodzinie: 600 i poniżej – 800 zł, 601-1000 – 850 zł, 1001-1400 – 820 zł, 1401 i powyżej - 800 zł brutto świadczenia.

Zainteresowani nie złożyli oświadczeń o uzyskiwanych dochodach, wobec czego świadczenie zostało przyznane im w najniższej wysokości. W grudniu 2010 r. ze środków funduszu socjalnego wypłacono im po 800 zł.

W wyniku kontroli przeprowadzonej u płatnika składek Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. uznał, iż płatnik składek w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne nie uwzględnił przychodu – bonusu finansowego z okazji świąt bożonarodzeniowych osiągniętego przez ubezpieczonego i finansowanego ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

W konsekwencji tego uznania decyzjami z dnia 25 stycznia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. stwierdził, że podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne zainteresowanych w miesiącu grudniu 2010 r. z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o pracę w Miejskim Zakładzie (...) w G. powinno ulec zwiększeniu o wskazaną kwotę.

Sąd Okręgowy uznała, że odwołania płatnika składek zasługiwały na uwzględnienie.

Zgodnie bowiem z treścią art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (J. t. Dz. U. 2009, Nr 205, poz. 1585 ze zm., zwana dalej ustawą) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 1 8a stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt i ust. 12. Art. 4 pkt 9 ustawy stanowi o przychodzie w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych m.in. z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Natomiast 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 zwane dalej rozporządzeniem) stanowi iż, podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Zgodnie z art. 81 ust. 1 w związku z art. 66 ust. 1 pkt. 1 a ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych (Dz. U. 2008.164.1027) do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne pracowników, stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób, z zastrzeżeniem ust. 5, 6 i 10. Zgodnie z nimi przy ustalaniu podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne osób, o których mowa w ust. 1, nie stosuje się wyłączeń wynagrodzeń za czas niezdolności do pracy wskutek choroby lub odosobnienia w związku z chorobą zakaźną oraz nie stosuje się ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (ust.5), podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne pomniejsza się o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, potrąconych przez płatników ze środków ubezpieczonego, zgodnie z przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych (ust.6), a ust. 10 pozostaje bez znaczenia.

Organ rentowy w toku postępowania podniósł, iż podwyższył wymiar składek o kwotę wypłaconego świadczenia, albowiem uznał, że dokonana przez płatnika wypłata bonusu finansowego z okazji świąt bożonarodzeniowych stanowiła przychód określony w art. 4 pkt 9 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Wskazał również, iż 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia nie może mieć zastosowania z uwagi na fakt, iż przedmiotowe świadczenie zostało wypłacone ubezpieczonemu bez rozpatrywania jego sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, a więc zostało ono udzielone niezgodnie z przepisami ustawy z dnia 04 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (t.j. Dz. U. z 1996 r., Nr „70, poz. 335). Zatem od kwoty 800 zł wypłaconego świadczenia zainteresowanym, jako kwoty stanowiącej przychód tej osoby z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy, a w konsekwencji stanowiącej podstawę wymiaru składek - płatnik składek jest zobowiązany naliczyć składki na ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz Pracy.

Po dokonaniu analizy wskazanych przepisów prawnych oraz zebranych w sprawie dokumentów Sąd Okręgowy uznał słuszność twierdzeń odwołującego się. Zgodnie z powołanym rozporządzeniem podstawy wymiaru składek nie stanowią przychody w postaci świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Pozwany nie wykazał bowiem, by świadczenie w kwocie 800 zł,

wypłacone zainteresowanym, nie pochodziło ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. W świetle 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe kwota ta nie stanowiła podstawy wymiaru składek (tak też Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w uzasadnieniu wyroku z dnia 11 stycznia 2012 r., I AUa 142 1/11; LEX nr 1109998). Dopiero w przypadku wystąpienia przez związki zawodowe z żądaniem określonym 8 ust. 3 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych i uwzględnieniu takiego żądania, można by uznać, iż świadczenie nie zostało wypłacone ze środków funduszu socjalnego. Pozwany jednak takiej okoliczności w postępowaniu nie wykazał. Przyjmując nawet możliwość kwestionowania przez pozwanego (choć takie uprawnienie przysługuje jedynie związkom zawodowym) zasadności przyznawania świadczeń socjalnych, to zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Ustęp 2 tego art stanowi, iż zasady i warunki korzystania z usług świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1 oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art 27 ust 1 albo z art 30 ust 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów. Zgodnie z ust 3 związkom zawodowym przysługuje prawo wystąpienia do sądu pracy z roszczeniem o zwrot Funduszowi środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy lub o przekazanie należnych środków na Fundusz. Świadczenia socjalne z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych zgodnie z utrwalonym poglądem doktryny i judykatury mają charakter uznaniowy i prawo ubiegania się o nie przysługuje wszystkim osobom uprawnionym (do czasu ich przyznania) Z treści powołanego wcześniej przepisu wynika, iż ocena kryteriów i decyzja o przyznaniu świadczenia należy do pracodawcy W odwołującym zakładzie kryteria przyznawania świadczeń określone zostały w regulaminie, uzgodnionym ze związkami zawodowymi O samym przyznawaniu świadczeń i kryteriach decydowała Komisja Socjalna składająca się z przedstawicieli związków zawodowych działających w zakładzie. W dniu 24 listopada 2010 r, Komisja postanowiła przyznać wszystkim pracownikom zatrudnionym na dzień 30 listopada 2010 r. bon finansowy z okazji świąt bożonarodzeniowych według kryterium dochodu na osobę w rodzinie, określając kryteria przychodowe na członka rodziny uprawniające do przyznania świadczenia oraz jego wysokość. Zgodnie z regulaminem w przypadku nie złożenia oświadczenia w określonym terminie świadczenie pieniężne będzie przyznane w najniższej wysokości. Złożenie takiego oświadczenia, stosownie do postanowień zawartych w aneksie 3 do regulaminu zakładowego, było w ocenie Sądu I instancji, całkowicie dobrowolne. Pracodawca nie może bowiem zmusić swoich pracowników do składania tego rodzaju oświadczeń. Niezłożenie zaś takiego oświadczenia nie może skutkować pozbawieniem prawa do przedmiotowego świadczenia. Jedyną konsekwencją było przewidziane przez Komisję przyznanie bonu finansowego w najniższej wysokości. Kryterium dochodu na członka rodziny jest kryterium uwzględniającym sytuację rodzinną, majątkową i życiową pracownika. Jest kryterium obiektywnym i sprawdzalnym (im więcej osób w rodzinie, tym dochód rodziny jest dzielony na większą ilość osób). Ponadto oczywistym jest dla Sądu Okręgowego, iż to pracodawcy gospodarują środkami funduszu socjalnego wyłącznie na podstawie regulaminu, który muszą mieć bez względu na to, czy fundusz ten tworzą obowiązkowo, czy dobrowolnie. W regulaminie tym określają przede wszystkim zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz warunki korzystania ze świadczeń finansowanych z jego środków. W żadnym wypadku pracodawca nie może w regulaminie ograniczyć kręgu osób uprawnionych do korzystania z funduszu. Może on jednak ustalać wspomniane kryteria i to od niego zależy decyzja o przyznaniu określonych świadczeń socjalnych, natomiast organ rentowy nie jest władny do ingerowania bądź też weryfikowania udzielanych pracownikom świadczeń pod kątem spełniania tych kryteriów. Regulamin zmieniony aneksem nr 3 jest niespójny (pkt. VII. 1 i y.3), albowiem z jednej strony przewiduje konieczność przyznania świadczenia, a z drugiej wskazuje na ich nieroszczeniowy charakter. Dopiero Komisja Socjalna dnia 24. 10.2010 określiła komu zostaną wypłacone świadczenia. W świetle uregulowań ustawy i uznaniowości przyznawania świadczeń przyjęte kryteria (dochód na członka rodziny) są dopuszczalne. Podkreślenia wymaga zdaniem Sądu I instancji fakt, iż regulamin i jego zmiany były uzgadniane ze związkami zawodowymi, a bezpośrednio kryteria i przyznawanie świadczeń należało do Komisji Socjalnej, składającej się wyłącznie z przedstawicieli związków zawodowych. Nie sposób więc uznać, że zachodziłaby podstawa do zastosowania art. 8 ust. 3 ustawy o ZFSS, który przewiduje, iż związkom zawodowym przysługuje prawo wystąpienia do sądu pracy z roszczeniem o zwrot Funduszowi środków

wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy lub o przekazanie należnych środków na Fundusz. W tej sytuacji zaistniały powody, by uznać wyliczenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne przedstawione przez płatnika składek jako prawidłowe i zasadne.

Mając na uwadze wskazane okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 47714 2 k.p.c. zmienił zaskarżone decyzje i określił prawidłowe podstawy wymiaru składek ubezpieczonych za grudzień 2010 roku. O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 99 w związku z art. 98 1 i 3 KPC oraz 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego Ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim wniósł pełnomocnik organu rentowego, który zaskarżył orzeczenie w całości, zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.: art. 2 pkt. 1, art. 8 ust. 1, 2 i 3 ustawy o z.f.ś.s.; art. 18 ust. 1 w zw. z art. 4 pkt 9 ustawy systemowej; § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia w zw. z art. 21 ustawy systemowej; art. 81 ust. 1 w zw. z art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz art. 86 ust. 1 i ust. 2 pkt. 2 ustawy systemowej; a także przepisów prawa procesowego, tj.: art. 227, art. 232 zd. 1, art. 233 § 1 i art. 328 § 2 k.p.c. Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę wyroku w całości i oddalenie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie od płatnika składek na rzecz organu rentowego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

W uzasadnieniu skarżący poniósł, że Sąd Okręgowy dopuścił się naruszenia przepisów prawa materialnego, gdyż nie zastosował art. 2 pkt 1 ustawy o z.f.ś.s., który definiuje pojęcie „działalność socjalna”. Enumeratywne wymienienie form działalności oznacza, że płatnik składek powinien zweryfikować na jakie to poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określone w przepisie i regulaminie ZFŚS zainteresowany przeznaczył sporne świadczenie. W toku postępowania płatnik składek nie wykazał, stosownymi środkami dowodowymi, weryfikacji rzeczywistego i faktycznego przeznaczenia wypłaconych na rzecz 59-ciu pracowników, w tym zainteresowanego, świadczeń w postaci bonusu finansowego z okazji Świąt Bożego Narodzenia. Zdaniem apelującego okoliczność, polegająca na braku możliwości zakwalifikowania przeznaczenia spornego świadczenia do jednego z celów, o których mowa w przepisie art. 2 pkt 1 ustawy o z.f.ś.s., przesądzała o oddaleniu w całości odwołania płatnika od spornej decyzji w niniejszej sprawie. Zdaniem apelującego pracodawca mógł ustanowić w regulaminie zasadę pozwalającą na zweryfikowanie przeznaczenia wypłaconych pracownikom świadczeń, np. poprzez złożenie oświadczeń na co te środki zostały przez nich wykorzystane.

Dalej skarżący dowodził, że skoro zgodnie z art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o z.f.ś.s., przyznawanie świadczeń z ZFŚS uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu, a zasady i warunki korzystania ze świadczeń oraz zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie; to płatnik składek nie mógł przyznać zainteresowanemu świadczenia w najniższej wysokości, w związku z nie złożeniem oświadczenia o uzyskiwanych dochodach. Zdaniem apelującego taki sposób określenia przez płatnika warunku korzystania ze świadczeń finansowanych z ZFŚS, nie realizuje ustawowego obowiązku płatnika, polegającego na uzależnieniu przyznawania świadczeń od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej zainteresowanego. Ustawodawca w sposób jednoznaczny określił przedmiotowy obowiązek adresowany wyłącznie do pracodawcy i w tym celu użył w treści przepisu określenia „uzależnia się”, rozumianego jako powinność pracodawcy uprzedniego ustalenia wskazanej powyżej sytuacji zainteresowanego, warunkującej wypłatę spornego świadczenia.

Ponadto skarżący stwierdził, że Sąd Okręgowy dopuścił się błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania przepisu art. 8 ust. 3 ustawy o z.f.ś.s. stwierdzając, że wyłącznie uwzględnienie roszczenia związku zawodowego płatnika o zwrot funduszowi środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy stanowi podstawę do uznania, że sporne świadczenie nie zostało wypłacone ze środków ZFŚS. Przedmiotowa regulacja takiej wyłącznej podstawy nie stanowi i nie znajdowała ona zastosowania w szczególności wobec tego, że w niniejszej sprawie działające u płatnika związki zawodowe nie występowały z w/w roszczeniem, na co z kolei organ rentowy nie miał wpływu. Powyższe skutkowało

błędną wykładnią art. 18 ust. 1 w zw. z art. 4 pkt. 9 ustawy systemowej, § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia w zw. z art. 21 w/w ustawy, art. 81 ust. 1 w zw. z art. 66 ust. 1 pkt. 1 lit. a ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych i wyłączeniem przez Sąd Okręgowy z podstawy wymiaru składek przychodu związanego z przyznaniem spornego świadczenia zainteresowanemu.

Apelujący podniósł także, że stanowisko Sądu Okręgowego, iż organ rentowy nie jest władny do weryfikowania udzielonych pracownikom świadczeń pod kątem spełniania określonych w regulaminie ZFŚS kryteriów, naruszył dyspozycję przepisów art. 86 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej, zgodnie z którymi kontrolę wykonywania zadań i obowiązków w zakresie ubezpieczeń społecznych przez płatników składek przeprowadzają inspektorzy kontroli ZUS. Kontrola może obejmować w szczególności prawidłowość i rzetelność obliczania, potrącania i opłacania składek oraz innych składek i wpłat, do których pobierania zobowiązany jest ZUS.

Zdaniem skarżącego Sąd Okręgowy dopuścił się także naruszenia przepisów prawa procesowego, w szczególności art. 227 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. w wyniku pominięcia istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, polegającej na wykazaniu przez organ rentowy braku weryfikacji przez płatnika składek na jakie poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określonej w regulaminie ZFŚS, obowiązującym u tego płatnika od 1 października 2010 roku, zainteresowany przeznaczył sporne świadczenie. Ponadto sąd pierwszej instancji dopuścił się naruszenia przepisu art. 232 zd. 1 k.p.c., bowiem płatnik nie zaoferował jakichkolwiek środków dowodowych na okoliczność dokonywania weryfikacji wydatkowania przez pracowników świadczeń z ZFŚS, co powinno było skutkować oddaleniem w całości odwołania od zaskarżonej decyzji. Sąd Okręgowy odmówił także wiarygodności i mocy dowodowej dowodom nie podając przyczyn tej odmowy, czym naruszył także dyspozycję przepisu art. 328 § 2 k.p.c. Przedmiotowe uchybienia miały, w ocenie skarżącego, istotny wpływ na wynik sprawy.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się nieuzasadniona.

Sąd Apelacyjny, wbrew zarzutom skarżącego, podziela zarówno ustalenia faktyczne, jak i ocenę prawną, zaprezentowane w uzasadnieniu wyroku sądu pierwszej instancji. Świadczenia w postaci bonusów finansowych z okazji Świąt Bożego Narodzenia przyznawane pracownikom (...) w ramach ZFŚS nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego.

Zasady ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne regulują przepisy ustawy systemowej. Natomiast zgodnie z art. 81 ust. 1 i 6 ustawy o świadczeniach z opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy systemowej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi przychód – w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, co wynika z art. 4 ust. 9 ustawy systemowej. Natomiast z mocy delegacji zawartej w art. 21 tej ustawy obowiązuje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W § 2 ust. 1 tego rozporządzenia wymieniono przychody, które nie stanowią podstawy wymiaru składek, w tym, w punkcie 19 świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Regulacja § 2 pkt 19 rozporządzenia jednoznacznie definiuje, że kwalifikacja prawna przychodu podlegającego wyłączeniu jest determinowana celem jego przeznaczenia i źródłem pochodzenia i nie definiuje żadnych innych przesłanek. Jeśli więc bony towarowe finansowane są ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach ZFŚS, to nie są one wliczane do podstawy wymiaru składek, gdyż mieszczą się w dyspozycji tegoż przepisu. Wskazana podstawa materialnoprawna zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia przekonuje więc, że rzeczą organu rentowego jest przede wszystkim analiza celów socjalnych i źródeł ich finansowania.

Wadliwe jest przy tym założenie, aby wskazany cel socjalny utożsamiać wyłącznie z określonymi kryteriami przyznawania świadczeń socjalnych, a przez to aby przyznać organowi rentowemu uprawnienie do weryfikacji kryteriów socjalnych przyjętych przez płatnika. Uprawnienie takie w żadnym razie nie wynika z przytoczonych podstaw prawnych. W przekonaniu Sądu Apelacyjnego obowiązujące w tej mierze regulacje (przede wszystkim cytowany § 2 pkt 19 rozporządzenia) wyraźnie sprowadzają uprawnienia kontrolne organu rentowego jedynie do ustalenia, czy istnieje w regulaminie ZFŚS podstawa sfinansowania bonusów, czy świadczenia te mają w istocie charakter socjalny oraz sprawdzenia, czy środki rzeczywiście pochodzą z funduszu świadczeń socjalnych. Stanowisko to jest konsekwentnie prezentowane w licznych orzeczeniach Sądu Apelacyjnego w Szczecinie m.in. w wyrokach z 11 października 2012 roku (III AUa 539/12); z 4 grudnia 2012 roku (III AUa 570/12), czy z 17 stycznia 2013 roku (III AUa 647/12).

Analiza zachowania pracodawcy realizującego cele socjalne oczywiście powinna uwzględniać obowiązujące w tym względzie przepisy prawa pracy i powinna być prowadzona w każdym przypadku, który budzi wątpliwości. Obowiązek pracodawcy zaspokajania w miarę możliwości i warunków potrzeb bytowych, socjalnych i kulturalnych pracowników wynika z art. 16 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku - Kodeks pracy (t.j. Dz.U. z 1998 r., nr 21, poz. 94 ze zm.) i jest jedną z podstawowych zasad prawa pracy. Ustawodawca w art. 94 pkt 8 k.p. nałożył na pracodawcę obowiązek zaspokajania w miarę posiadanych środków socjalnych potrzeb pracowników. Pracodawcy nie mają zatem bezwzględnego obowiązku prowadzenia działalności socjalnej na rzecz pracowników, gdyż przepisy kodeksu jedynie postulują prowadzenie takiej działalności, aby nie dopuścić do zupełnej dowolności w omawianym zakresie, obowiązek zaspokajania potrzeb socjalnych pracowników został warunkowo ujęty w ustawie o z.f.ś.s. Uprawnia ona pracodawców do modyfikacji w prawie wewnątrzzakładowym (w układach zbiorowych pracy) obowiązków wynikających z ustawy, aby umożliwić pracodawcom uzależnienie działalności socjalnej od posiadanych warunków i możliwości.

Nie można pomijać, że zgodnie z intencją ustawodawcy ZFŚS jest dobrowolnym funduszem na poziomie zakładu pracy, którego podstawowym zadaniem jest sfinansowanie przez pracodawcę pomocy socjalnej między innymi na rzecz pracowników i ich rodzin. W myśl art. 1 ust. 1 ustawa o z.f.ś.s. określa zasady tworzenia w zakładach pracy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, zwanego dalej "Funduszem", i zasady gospodarowania środkami tego Funduszu, przeznaczonych na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu oraz na dofinansowanie zakładowych obiektów socjalnych ale przy założeniu, że fundusz został uruchomiony. Bez wątplenia zatem pojęcie socjalny utożsamiane jest z zaspokajaniem potrzeb bytowych, materialnych i kulturalnych uprawnionych osób. Z kolei zasady gospodarowania funduszem oznaczają sposób podejmowania decyzji związanych z wydatkowaniem środków finansowych i sposobem ich gromadzenia. Świadczenia socjalne nie są elementem stosunku pracy. Ze środków funduszu finansuje się zatem świadczenia nie wynikające z warunków wynagradzania za pracę oraz niezależne od wyników i jakości wykonywanej pracy. Jedynie te działania, które podejmowane są w interesie pracowników, a nie pracodawcy mieszczą się w ustawowym pojęciu zakładowa działalność socjalna.

Ustawa o z.f.ś.s. definiuje w art. 2 pkt 1, że działalność socjalna to usługi świadczone przez zakłady pracy na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Definicja działalności socjalnej daje zatem pracodawcy możliwość wręczania ze środków funduszu m. in. bonusów finansowych z okazji Świąt Bożego Narodzenia z tytułu zwiększonych wydatków w tym okresie. Warunkiem umożliwiającym ich przyznanie jest zapisanie takich form pomocy w regulaminie funduszu oraz określenie trybu ich przyznawania (czy przyznanie następuje np. na wniosek osoby uprawnionej, czy też z inicjatywy pracodawcy), a to w myśl art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o z.f.ś.s., który stanowi, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu; Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin

z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów. Ustawa nie nakazuje pracodawcy formułowania określonych kryteriów, nie formułuje też procedury dysponowania środkami funduszu pozostawiając te kwestie dobrowolnej decyzji pracodawcy. Stawia jedynie wymóg uzależniania świadczeń z funduszu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej oraz wymóg określenia zasad i warunków korzystania ze środków funduszu. Ustawa o z.f.ś.s. wyklucza bowiem tworzenie zasad podziału funduszu w sprzeczności z art. 8 ust. 1; jest to przepis bezwzględnie obowiązujący. Należy zatem podzielić pogląd Sądu Okręgowego, że brzmienie art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. nie upoważnia do przyznawania osobom uprawnionym prawa do świadczeń socjalnych w takiej samej wysokości. Przepis ten wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia, a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego przywołane przepisy prawa świadczą, że przy wypłacaniu świadczeń z ZFŚS konieczne jest rozróżnienie wysokości świadczeń na rzecz poszczególnych pracowników w zależności od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej konkretnego beneficjenta. W niniejszej sprawie płatnik składek obowiązkowi temu sprostął. Pobieranie od pracowników oświadczeń, w których dobrowolnie ujawniali oni wysokość dochodów przypadających na członka rodziny, pozwalało w sposób obiektywny rozdzielić środki z funduszu pomiędzy załogę zakładu pracy. Okoliczność, że osoby, które oświadczenia nie złożyły, otrzymywały bonus finansowy w najniższej wysokości nie sprzeciwiało się zasadzie różnicowania wysokości świadczenia w zależności od sytuacji socjalnej. W ocenie Sądu Apelacyjnego pracodawca jest uprawniony do tworzenia swoistego domniemania, że osoba odmawiająca złożenia oświadczenia znajduje się w kręgu osób o najlepszej sytuacji materialno-bytowej. Zgodnie z postanowieniami regulaminu ZFŚS obowiązującego w (...), pracownicy którzy nie złożyli oświadczeń, otrzymywali świadczenia w takiej wysokości, jak pracownicy, których dochód przekraczał 1401 zł brutto na osobę w rodzinie. Oczywistym jest, że zwiększone wydatki w okresie świątecznym dotyczą wszystkich pracowników, zatem przyznanie bonusów finansowych każdemu zatrudnionemu na dzień 30 listopada 2010 roku, było zgodne z art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 maja 2002 r. (sygn. I PKN 267/01, OSNP z 2004 r., nr 6, poz. 99) stwierdził, że pracodawca nie narusza dóbr osobistych pracownika (art. 23 k.c., art. 47 i art. 51 ust. 1 i 2 Konstytucji), zobowiązując go zgodnie z postanowieniami regulaminu przyznawania zapomóg z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych do złożenia zaświadczenia o zarobkach uzyskiwanych u drugiego pracodawcy, a w uzasadnieniu podniósł, że w ustawie jest [...] zawarta zasada przyznawania ulgowych usług i świadczeń oraz dopłat z Funduszu według kryteriów o charakterze wyłącznie socjalnym, tj. uzależnionych co do zasady i wysokości od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Z tego zaś punktu widzenia nie może być obojętne to, czy i jakie dochody osiąga pracownik poza zakładem pracy, w którym ubiega się o świadczenie, oraz jaka jest sytuacja życiowa wszystkich członków jego rodziny, z którymi prowadzi wspólne gospodarstwo domowe. Jeżeli więc przyznawanie świadczeń jest uzależnione od wymienionych wyżej kryteriów, to oczywiste staje się, że sytuacja pracownika lub innej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu wymaga każdorazowo wyjaśnienia, ustalenia i oceny. Sąd Apelacyjny zauważa jednak, że pracodawca ma prawo domagać się od pracownika udzielania informacji i odmowa ich udzielenia może skutkować nieprzyznaniem świadczenia (jeśli stanowi tak regulamin), bądź też skutkować może przyznaniem świadczenia w najniższej wysokości (jak ma to miejsce w niniejszej sprawie).

Sąd drugiej instancji nie podzielił też stanowiska skarżącego, jakoby Sąd Okręgowy dopuścił się naruszenia przepisów prawa materialnego, poprzez niezastosowanie art. 2 pkt 1 ustawy o z.f.ś.s., który definiuje pojęcie działalności socjalnej. Przede wszystkim, wbrew twierdzeniom apelującego, przepis ten nie daje pracodawcy uprawnienia do zweryfikowania na jakie to poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej zainteresowany przeznaczył sporne świadczenie. Art. 2 pkt 1 ustawy o z.f.ś.s., w zakresie wynikającym z przedmiotu sporu w niniejszej sprawie, stanowi jedynie, że działalność socjalna, to m.in. udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej. Pomoc ta może przybrać postać bonusu finansowego. Sąd Apelacyjny stoi na stanowisku, że pracodawca nie dysponuje uprawnieniami do weryfikowania, jakie konkretnie produkty bądź też usługi opłacił z wypłaconych środków ich beneficjent. Gromadzenie przez płatników składek danych o zakupywanych przez pracowników towarach, czy to w postaci oświadczeń, czy innych (np. paragony sklepowe), stanowiłoby nieuprawnione gromadzenie danych o pracowniku.

Wzmocnienia argumentacji apelującego nie stanowi orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2008 r. (sygn. II PK 156/07, OSNP z 2009 r., nr 7-8, poz. 96), w którym Sąd Najwyższy stwierdził: przepis art. 8 ust. 1 (...) nie stanowi podstawy przyznania wszystkim pracownikom świadczeń pieniężnych, które nie zmierzają do realizacji celów socjalnych zgodnych z art. 1 ust. 1 i art. 2 pkt 1 tej ustawy. Pogląd ten co do zasady aprobuje Sąd Apelacyjny. Należy jednak nadmienić, że fakty w jakich orzekał Sąd Najwyższy były odmienne od ujawnionych w niniejszej sprawie. Sąd Najwyższy rozstrzygał przy ustaleniu, że wszyscy pracownicy otrzymali udział w premii prywatyzacyjnej, co stanowiło rozdysponowanie wśród osób uprawnionych 15% wartości przedsiębiorstwa przekazanych do zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Tym samym pracownicy ci nie otrzymywali żadnych środków o przeznaczeniu socjalnym. W niniejszej zaś sprawie poza sporem pozostaje okoliczność, że celem wypłacenia spornej kwoty były zwiększone wydatki zainteresowanego związane z okresem bożonarodzeniowym.

Abstrahując od powyższego należy stwierdzić jednoznacznie, że sposób spożytkowania świadczenia w żadnym razie nie może dyskredytować tego świadczenia i arbitralnie przesądzać o zaniechaniu realizacji celów socjalnych. Nie świadczy też o wynagrodzeniowej naturze świadczenia, która uzasadniałaby oskładkowanie przychodu. Bezsprawnie pracodawca przekazywał pracownikom bonusy finansowe na cele związane ze świętami Bożego Narodzenia i wypełniał ustawowy wymóg finansowania świadczeń ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach ZFŚS.

Należy przy tym podkreślić, że jedyna sankcja ustawowo sformułowana za naruszenie przepisów ustawy sprowadza się do art. 8 ust. 3 ustawy o z.f.ś.s., który stanowi, że Związkowi zawodowym przysługuje prawo wystąpienia do sądu pracy z roszczeniem o zwrot Funduszowi środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy lub o przekazanie należnych środków na Fundusz oraz art. 12a. Kto, będąc pracodawcą lub będąc odpowiedzialnym, w imieniu pracodawcy, za wykonywanie przepisów ustawy, nie wykonuje przepisów ustawy albo podejmuje działania niezgodne z przepisami ustawy, podlega karze grzywny; W sprawach, o których mowa w ust. 1, orzeka się na podstawie wniosku pochodzącego od właściwego organu Państwowej Inspekcji Pracy w trybie określonym przepisami Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. Tym samym Sąd Apelacyjny podziela stanowisko, że organ rentowy nie jest władny do weryfikowania udzielonych pracownikom świadczeń pod kątem spełniania określonych w regulaminie kryteriów. Władny był natomiast do kwestionowania celów jakie określił pracodawca przeznaczając bony finansowe wypłacane pracownikom. Jak to zostało jednak wykazane we wcześniejszej części rozważań, regulamin ZFŚS, obowiązujący w zakładzie płatnika, przewidywał przeznaczenie środków funduszu na cele związane ze świętami Bożego Narodzenia wszystkim pracownikom. Przyznanie świadczeń uzależniono od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej, którą zbadać miała komisja socjalna na podstawie złożonych przez pracowników oświadczeń. W wypadku niezgodnego z prawem administrowania środkami funduszu pracodawca ponosi odpowiedzialność cywilną (art. 8 ust. 3 u.z.f.ś.s.) i karno-administracyjną (art. 12a u.z.f.ś.s.). Trzeba zauważyć, że działające w (...) związki zawodowe nie kwestionowały zasady przydzielania bonusów i ich wysokości, jak i postanowień istniejącego regulaminu.

Wbrew stanowisku apelującego w sprawie nie doszło też do naruszenia przepisów postępowania. Przywoływany art. 227 k.p.c. stanowi, że przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Sąd Okręgowy prawidłowo postąpił nie przeprowadzając postępowania dowodowego na okoliczność weryfikowania przez płatnika celów na jaki zainteresowany spożytkował środki z ZFŚS, albowiem taka czynność pracodawcy nie miałaby wpływu na ustalenie, że bonusy finansowe wypłacone pracownikom nie podlegały oskładkowaniu jako świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (§ 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia). Z tego też względu Sąd Apelacyjny nie podzielił argumentu naruszenia art. 233 k.p.c., art. 232 zd. 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c.

Wskazując na powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną (pkt 1). Natomiast w oparciu o art. 98 k.p.c., art. 99 k.p.c. i 108 § 1 k.p.c. w punkcie 2 wyroku Sąd zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S., jako przegrywającego sprawę, koszty zastępstwa procesowego na rzecz Miejskiego Zakładu (...) w G. reprezentowanego przez radcę prawnego przed sądem drugiej instancji. W oparciu o dyspozycję § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za

czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu zasądzeniu podlegała kwota 120 złotych.